

Community Forest Conservation The Sufficiency Economy Philosophy of Ban Nong Bua at Suvarnaphumi District, Roi Et Province

Phra Paphawin Thanuttaro (Sukprasert)^{1*} Sukanda Junthavaree¹ Phrakru Suttaworathumkit¹ and Phra Palakorn Sumangkhalo (Anupan)¹

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi-Et Buddhist College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: jaggree1988@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) study community forest conservation according to Ban Nong Bua Sufficiency Economy Philosophy, (2) compare community forest conservation according to Ban Nong Bua Sufficiency Economy Philosophy, Classified by individual factors, and (3) study the application of the concept of the sammappadhāna 4 principle of community forest conservation development according to Ban Nong Bua's Sufficiency Economy Philosophy. Use the integrated research methodology. The samples were 283. Statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and quantitative statistics to test the hypothesis is a one-way analysis of variance and qualitative research with in-depth interviews from key informants, 11 persons, using content analysis. The result of the study found that community forest conservation according to the philosophy of sufficiency economy. The overall level was at a high level, including community forest conservation, public policy public mind Sufficiency Economy and community forest conservation Community Forest Conservation Division according to the principle of sammappadhāna 4, the overall picture was at a high level, namely, the Sangvarapadhana aspect, the Sangvarapadhana aspect, and the prayer aspect, and the conservation side. Results of testing the community forest conservation hypothesis based on Ban Nong Bua's Sufficiency Economy Philosophy The overall picture is different, that is, people with different genders, ages, community forest conservation according to the Sufficiency Economy Philosophy. There was a statistical significance at the .05 level. People with education, status and occupation had no difference in community forest conservation according to the Sufficiency Economy Philosophy. Guidelines for conserving community forests are as follows: 1) raising awareness and appreciation of community forests; 2) taking into account the interests of the public; 3) organizing activities to build knowledge on resource management among the people; and 4) allocating utilization. The area of project establishment within the community is residential, arable land, and cultivated areas in proportion.

Keywords: Conservation, Community Forest, Sufficiency Economy Philosophy

การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

พระปภาวิน ฐานุตตโร (สุขประเสริฐ)^{1*} สุกานดา จันทวารีย์¹ พระครูสุตวรธรรมกิจ¹ และ พระพลากร สุ่มงคโล (อนุพันธ์)¹

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: jaggree1988@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว (2) เปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เสนอแนวทางการประยุกต์หลักสัมปทาน 4 การพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่บ้านหนองบัว จำนวน 283 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงปริมาณทดสอบทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ด้านนโยบายสาธารณะ ด้านจิตสาธารณะ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และการอนุรักษ์ป่าชุมชน ส่วนการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักสัมปทาน 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสังวรปธาน ด้านปหานปธาน ด้านภาวนापธาน และด้านอนุรักษนาปธาน ผลการทดสอบสมมติฐานการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว โดยภาพรวมแตกต่างกัน คือ ประชาชนที่มีเพศ อายุ มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา สถานภาพ และอาชีพ มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน แนวทางในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ดังนี้ 1) สร้างจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของป่าชุมชน 2) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก 3) จัดให้มีกิจกรรมสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรให้แก่ประชาชน และ 4) จัดสรรการใช้พื้นที่จัดตั้งโครงการภายในชุมชน ได้แก่ อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน ที่เพาะปลูก อย่างเป็นสัดส่วน

คำสำคัญ: การอนุรักษ์, ป่าชุมชน, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับวิกฤตทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ สาเหตุเกิดจากการถูกทำลายจนเกิดความไม่สมดุลทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ถูกทำลาย หน้าที่ดินถูกกัดกร่อน พืชและสัตว์บางชนิดสูญพันธุ์ ดินน้ำและพื้นที่ราบลุ่มเกิดความแห้งแล้ง สภาพอากาศโลกมีอุณหภูมิสูงขึ้น เกิดมลพิษในชั้นบรรยากาศในดินและในน้ำ เกิดมหันตภัย พายุ น้ำท่วม แผ่นดินไหว สาเหตุเหล่านี้ล้วนเกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า การพัฒนา ซึ่งเป็นการพัฒนาในระดับเดิมตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยการทำฐานคิดเชิงเหตุผลหรือที่เรียกว่า เชิงวิทยาศาสตร์มาเป็นแกนนำในการพัฒนา และได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นการพัฒนาภายใต้ระบบทุนนิยมและระบบบริโภคนิยม ซึ่งเป็นการเพิ่มอัตราเร่งให้เกิดการทำลายทรัพยากร ธรรมชาติให้เร็วยิ่งขึ้น นอกจากนั้น การทำลายทรัพยากรธรรมชาติยังเกิดจากปัจจัยทางสังคม เช่น การเพิ่มของประชากร การอพยพย้ายถิ่น ก็ล้วนมีส่วนในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติด้วยเช่นกัน(พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2537)

แนวคิดในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติคือการสงวนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรป่าไม้ เพื่อประโยชน์ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นป่าสงวนไว้ เพื่อใช้ประโยชน์จากป่าในเชิงเศรษฐกิจและนำผลประโยชน์จากป่าไม้มาเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและให้มีการใช้ประโยชน์นานที่สุดจนถึงลูกหลาน ดังนั้น กฎหมายจึงมีทั้งการห้ามมิให้บุกรุก หรือหาของป่า หรือเข้าไปก่อสร้างในเขตป่าสงวน แต่ถ้าเป็นพื้นที่ป่าดังกล่าวในเขตที่เรียกว่า “ป่าเสื่อมโทรม” และทางกรมป่าไม้ก็อาจอนุญาตให้ราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกินเข้าทำกินได้โดยไม่สามารถถือเอากรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองได้ หรืออาจจะให้เอกชน เข้ามาปลูกป่าทดแทนได้เพื่อพัฒนาฟื้นฟูสภาพป่าไม่ให้ดีขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาทางวิชาการอันจะนำไปสู่การพัฒนาทางระบบนิเวศน์ หรือการพัฒนาพันธุ์พืช เจ้าพนักงานป่าไม้ไม่มีสิทธิอนุญาตให้บุคคลเข้าไปในป่าเพื่อศึกษาได้ (กรมชลประทาน, 2564)

“ป่าชุมชนดงท่าเลดอนใหญ่” ตั้งอยู่ในเขตบ้านหนองบัว หมู่ที่ 5 ตำบลช้างเผือก อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่ประมาณ 1,200 ไร่ เป็นที่สาธารณประโยชน์และแหล่งอาหาร เป็นป่าดงดิบที่มีความอุดมสมบูรณ์ และหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืช ซึ่งชาวบ้านหนองบัวจำนวน 264 ครอบครัว ประชากรทั้งหมด 966 คน ต่างใช้ประโยชน์ร่วมกัน พื้นที่ “ป่าชุมชนดงท่าเลดอนใหญ่” และเป็นแหล่งไม้มีค่าหลายชนิด โดยเฉพาะไม้พะยุงทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก โดยในช่วงปี 2551-2555 มีขบวนการบุกรุกลักลอบตัดไม้พะยุงในป่าดงท่าเลดอนใหญ่อย่างไม่เกรงกลัวกฎหมาย พยายามลอบเข้าไปตัดไม้ในป่าอยู่ตลอดเวลา ทางหน่วยงานรัฐ คือ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.), ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด, หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ รวมทั้งพระอาจารย์ ดร.แสงจันทร์ แห่งบ้านหนองบัว และสำนักงานทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ให้การสนับสนุนและเข้ามาให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ อย่างเต็มที่ ปัจจุบันมีอาสาสมัครเพิ่มเป็น 70 คน ที่ล้วนแต่เป็นลูกหลาน และญาติพี่น้องของคนในหมู่บ้าน ได้สลับสับเปลี่ยนกันมาเข้าเวรยามอย่างเข้มแข็งจนสามารถรักษาต้นพะยุงที่เหลืออยู่ประมาณ 1,426 ต้น เอาไว้ได้ ต่อมาในปี พ.ศ.2564 ปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยุงในพื้นที่ป่าดงท่าเลดอนใหญ่ ส่งผลให้พื้นที่ป่าและปริมาณไม้พะยุงเพิ่มสูงขึ้น สามารถขยายผลเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่นได้ รวมทั้งการที่ประชากรในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการอนุรักษ์ป่าชุมชนจนได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติจากสถาบันต่างๆ หลายรางวัล เช่น รางวัลราชรัฐอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) “ธงพิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต” ประจำปี 2560 รางวัลเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) ประเภทรางวัลดาวรุ่งดีเด่นประจำปี 2561 ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรางวัลโครงการต้นไม้ทรงคุณค่า “รุกขมรดก ของแผ่นดิน ไตร่ตรึงพระบารมี” เป็นต้น (บ้านเมือง, 2560) ทุกเย็น ชาวบ้านหนองบัวจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปเข้าเวรตามป้อมที่สร้างไว้รอบๆ ป่าดงท่าเลดอนใหญ่ จำนวน 5 ป้อมยาม ป้อมยามละ 2-3 คน ชาวบ้านต่างช่วยกันออกค่าน้ำมันรถมอเตอร์ไซด์และค่าอาหารด้วยตนเอง และทำแบบนี้ทุกวันเป็นระยะเวลาเกือบ 20 ปี เพราะป่าชุมชนดงท่าเลดอนใหญ่มีเนื้อที่ 1,500 ไร่

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการหลักสัมปธาน 4 ต่อการจัดการป่าชุมชนของบ้านหนองบัว ตำบลช้างเผือก อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อสร้างประโยชน์และแหล่งอาหารให้กับชุมชนและส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้คงความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน โดยเห็นว่าป่าชุมชนดงท่าเลดอนใหญ่ เป็นพื้นที่ป่าต้นแบบ (Model) ของการจัดการป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จ มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เป็นของตนเอง มีกระบวนการบริหารจัดการสาธารณะที่สามารถเข้าถึงได้ตามแบบวิถีชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่วิจัย โดยนำแนวคิด รูปแบบ กระบวนการ วิธจัดการป่าชุมชนและกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าธรรมชาติตามหลักสัมปธาน 4 ให้ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ บ้านหนองบัว อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ บ้านหนองบัว อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

3. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักสัมมัตตปธาน 4 การพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 5 ตำบลช้างเผือก อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 966 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 5 ที่มี 18 ปีขึ้นไป กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 283 ตัวอย่าง ได้มาโดยใช้สูตรของทาร์ยามานะ

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยตัวแทน 8 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 รูป 2) พระสงฆ์หรือนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 3) ตัวแทนป่าไม้จังหวัด จำนวน 1 คน 4) ตัวแทนกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 คน 5) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มจิตอาสาพิทักษ์ป่าชุมชน จำนวน 3 คน 6) ตัวแทนที่ปรึกษากลุ่มจิตอาสาพิทักษ์ป่าชุมชน จำนวน 2 คน 7) ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน 8) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 11 รูป/คน

2. เครื่องที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เพื่อใช้ศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 283 ชุด แบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และอาชีพ มี 5 ข้อคำถาม เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List), ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัมมัตตปธาน 4 ได้แก่ ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวังรักษาป่า) ด้านปหานปธาน (การแก้ไขปัญหাপ่า) ด้านภาวนापธาน (กระบวนการจัดการป่า) และด้านอนุรักษนปธาน (การส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ป่า) ซึ่งมีลักษณะปลายปิด มี 16 ข้อคำถาม และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และแนวทางการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มี 3 ข้อคำถาม ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ด้านนโยบายสาธารณะ ด้านจิตสาธารณะ และด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีลักษณะปลายปิด มี 21 ข้อคำถาม

2.2 การตรวจเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาปรับปรุงตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ และนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ .800

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีแหล่งที่มาข้อมูล 2 แหล่ง คือ

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นการใช้แบบสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 283 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เก็บตามความเป็นจริง

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่มีผู้วิจัยและเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการจะศึกษา แนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้ ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามกระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 283 ชุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์และประมวลผลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

4.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) หลังจากขอหนังสือจากต้นสังกัดของผู้วิจัยถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์แล้ว จึงทำการนัด เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญสัมภาษณ์ตามที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติ ดังนี้

5.1.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายข้อค้นพบและพรรณนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัวอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.1.2 สถิติเชิงอนุมาน (Descriptive Statistics) สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัวอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และอาชีพ โดยการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.)

5.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด (Open ended Question) แนวทางการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และข้อเสนอแนะอื่นๆวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis technique)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึกโดยวิธีการ ดังนี้

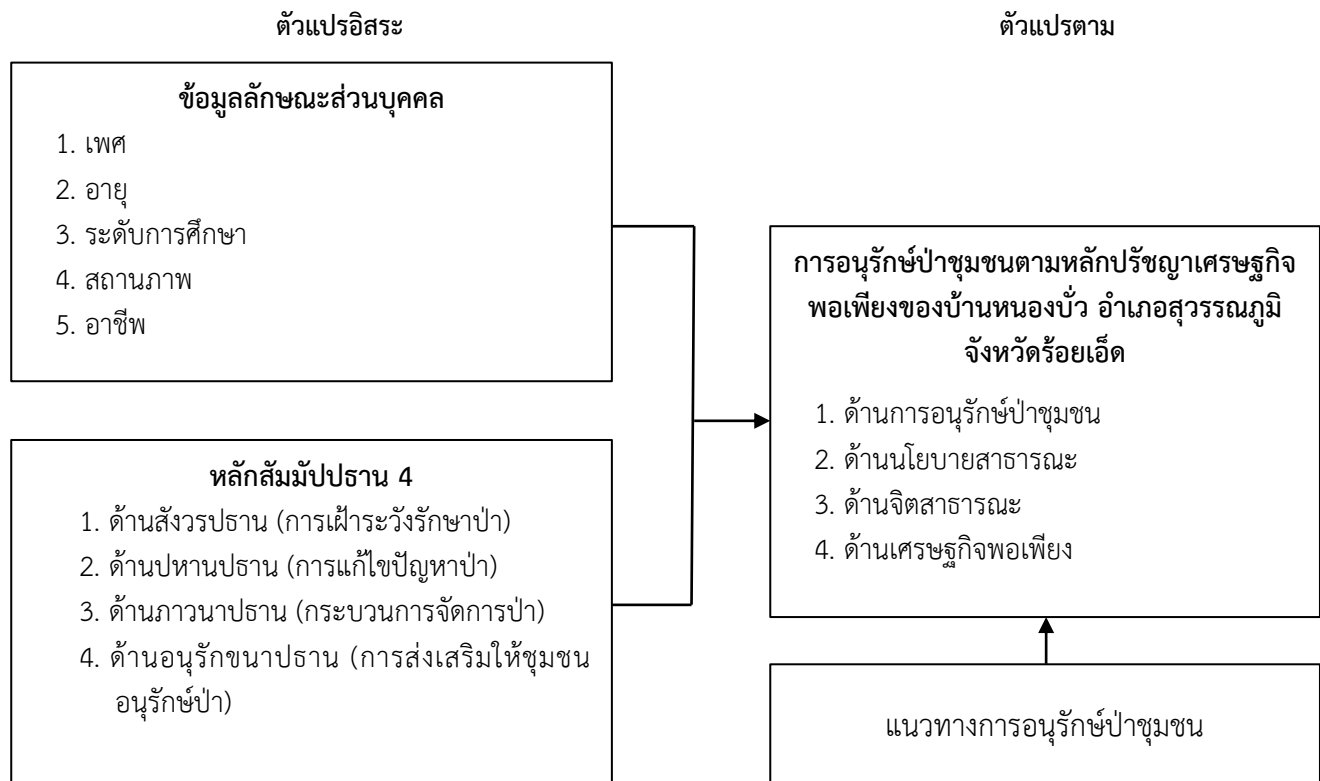
5.2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียง และจัดพิมพ์เป็นข้อความ

5.2.2 นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดการบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5.2.3 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

5.2.4 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ บ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย	อันดับ
1. ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน	4.06	.422	มาก	4
2. ด้านนโยบายสาธารณะ	4.21	.447	มาก	1
3. ด้านจิตสาธารณะ	4.13	.478	มาก	2
4. ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	4.09	.524	มาก	3
รวม	4.12	.473	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X}$ = 4.12 S.D. = 0.473) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านนโยบายสาธารณะ ($\bar{X}$ = 4.21 S.D. = 0.447) รองลงมาเรียง

ตามลำดับ คือ ด้านจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 4.13$ S.D. = 0.478) และลำดับที่น้อยที่สุดคือ ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ($\bar{X} = 4.06$ S.D. = 0.422) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัมมนา 4

การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัมมนา 4	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย	อันดับ
1. ด้านสิ่งแวดล้อม (การเฝ้าระวังรักษาป่า)	4.09	.660	มาก	2
2. ด้านปทานปธาน (การแก้ไขปัญหาป่า)	4.06	.539	มาก	3
3. ด้านภวนาปธาน (กระบวนการจัดการป่า)	4.03	.554	มาก	4
4. ด้านอนุรักษ์นาปธาน (การส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ป่า)	4.22	.453	มาก	1
รวม	4.10	.552	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิจัยการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัมมนา 4 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X} = 4.10$ S.D. = 0.552) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านอนุรักษ์นาปธาน (การส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ป่า) ($\bar{X} = 4.22$ S.D. = 0.453) รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อม (การเฝ้าระวังรักษาป่า) ($\bar{X} = 4.09$ S.D. = 0.660) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านภวนาปธาน (กระบวนการจัดการป่า) ($\bar{X} = 4.03$ S.D. = 0.554) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ บ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ 1 – 5

(n = 283)

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	ค่า t	ค่า f	Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	-3.13		.00**	✓	
2	อายุ		3.11	.01**	✓	
3	ระดับการศึกษา		1.21	.30		✓
4	สถานภาพ		0.37	.77		✓
5	อาชีพ		0.51	.77		✓

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (Sig. =.00**) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.01**) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.30) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 4 ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.77) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.77) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. แนวทางการประยุกต์หลักสัมมัตตปธาน 4 การพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลทำให้ทราบถึงแนวทางการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และการอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามหลักสัมมัตตปธาน 4 ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ 1) สร้างจิตสำนึกและให้ทุกคนเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมการปลูกป่า และสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรที่เอื้อประโยชน์ระหว่างป่ากับชุมชน 2) จัดสรรการใช้พื้นที่จัดโครงการ ได้แก่ พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน พื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่อนุรักษ์ให้เป็นสัดส่วน เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีและป้องกันการลุกล้ำพื้นที่ป่าชุมชน 3) สร้างศูนย์การเรียนรู้การจัดการป่าชุมชนเพื่อการศึกษาและพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความอุดมสมบูรณ์ 4) เสนอภาครัฐให้มีการจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุนกิจกรรมด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน อาทิ โครงการปลูกป่าทดแทน โครงการอนุรักษ์พืชพันธุ์ เป็นต้น โดยตั้งงบประมาณให้กลุ่มอนุรักษ์ป่าในชุมชน ตามความเหมาะสม

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านนโยบายสาธารณะ ด้านจิตสาธารณะ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน เนื่องจากมีการจัดสรรการใช้พื้นที่จัดตั้งโครงการภายในชุมชน ในด้านที่อยู่อาศัยของชุมชน พื้นที่ทำกิน พื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่อนุรักษ์อย่างเป็นสัดส่วน ให้ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรให้กับประชาชน เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างป่ากับชุมชนให้พึ่งพาอาศัยกัน ตลอดทั้งอบรมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกในทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสมัย วงศ์จำปา และพระมหาศิวกร ปญญาวิโร (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างสมรรถนะในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนในกลุ่มน้ำอึง จังหวัดพะเยา-เชียงราย” พบว่า 1) พัฒนาการในการรักษาเป็นป่าชุมชนอย่างเป็นระบบและเป็นทางมากขึ้นของชาวบ้าน เริ่มหลังจากที่ป่าได้ถูกทำลายลงไปทั้งจากทางบริษัทเอกชนที่เข้ามาสัมปทานและชาวบ้านเองประกอบกับเกิดผลกระทบอย่างหนักจากภัยแล้ง ทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในการจัดการป่าชุมชนอย่างจริงจัง และได้มีการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการป่าไปตามสถานการณ์ปัญหาต่างๆ 2) ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในระดับชุมชน การสร้างกฎระเบียบและการบังคับ

ใช้ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย จะมีองค์การพัฒนาเอกชนเข้ามาจับบทบาทในช่วงแรกโดยเฉพาะยุคการเคลื่อนไหวพระราชบัญญัติป่าชุมชน 3) ความรู้เชิงสถาบันทางสังคม และ 4) ความรู้เชิงโลกทัศน์ ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันไปมาอยู่ตลอดเวลา และยังมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้จากการปฏิบัติการขององค์กรภายนอกที่เข้ามาซึ่งแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาและพื้นที่ ทำให้เกิดการผสมผสานเป็นความรู้ท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือบริบทนั้นๆ

ผลการวิเคราะห์การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัมปธาน 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านอนุรักษ์นาปธาน (การส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ป่า) ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวังรักษาป่า) ด้านปธานปธาน (การแก้ไขปัญหาป่า) และ ด้านภวานาปธาน (กระบวนการจัดการป่า) เนื่องจากมีหน่วยงานของภาครัฐมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถรักษามาตรการการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนอย่างต่อเนื่อง การอนุรักษ์ป่าชุมชนสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนและสร้างความยั่งยืนให้กับคนรุ่นใหม่ในอนาคต โดยสร้างจิตสำนึกที่ดีให้รู้สึกหวงแหนในผืนป่าเหมือนกับการหวงแหนสมบัติของตนเองชุมชนมีการเฝ้าระวังรักษาป่าชุมชน โดยการปลูกฝังความพึงพอใจสำรวมระวังไม่ทำลายป่าชุมชน มีแนวทางการป้องกันการทำลายป่าชุมชน มีการส่งเสริมให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนสมาชิกในชุมชนมีการร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชน สมาชิกชุมชนช่วยกันสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน จึงสอดคล้องกับ พระครูพิจิตรวรเวท (มานัส มารยาท) และพระมหาสุเมธ สมานิต (2565) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัมปธานเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ” พบว่า ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติควรดำเนินการตามหลักสัมปธาน ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาใช้เป็นกรอบดำเนินการ ฉะนั้นในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยควรดำเนินการใน 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการสำรวจค้นคว้าวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนหรือพื้นที่มี 4 ประเภท ประกอบด้วย วัฒนธรรมประเภทใช้ถ้อยคำวัฒนธรรม ประเภทวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน วัฒนธรรมประเภทวัฒนธรรมวัตถุ และวัฒนธรรมประเภทศิลปะพื้นบ้าน และ 2) ขั้นตอนการอนุรักษ์วัฒนธรรม ดำเนินการใน 2 ลักษณะ ประกอบด้วย การป้องกันไม่ให้สูญหาย (สังวรปธาน) การปรับปรุงแก้ไข (ปธานปธาน) การพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย (ภวานาปธาน) และการรักษาให้คงอยู่ (อนุรักษ์นาปธาน)

ผลการเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มี ระดับการศึกษา สถานภาพ และอาชีพที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00** เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงอาจมีการอนุรักษ์ป่าชุมชน เช่น เพศหญิงอาจมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านประสบการณ์ หรือการปฏิบัติตนน้อยกว่าเพศชายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนที่มีกำลัง มีความอดทน ทักษะความเข้าใจที่อาจมากกว่าหรือระหว่างเพศหญิงและเพศชายอาจมีแนวคิดกันคนละอย่าง จึงส่งผลให้มีแนวคิดที่แตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับ วราภรณ์ ปันสุรัตน์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” พบว่า เพศและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนปัจจัยด้านอายุ สถานภาพ รายได้ต่อเดือนและระยะเวลาในการทำงาน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01* ทั้งนี้เนื่องจากอายุที่มีช่วงระยะที่ต่างกัน อาจมีผลทำให้ความรู้หรือการทำความเข้าใจ หรือแม้กระทั่งเหตุและผล หรือประสบการณ์ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนไม่เหมือนกัน เช่นถ้าในช่วงอายุมาก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ อาจมีเกี่ยวกับความเชื่อทางพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน ส่วนช่วงอายุน้อย หรือวัยรุ่น หรือคนรุ่นใหม่ อาจมีแนวทางการอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามยุคสมัยปัจจุบันหรือใช้เทคโนโลยีเข้า

มาใช้ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน จึงทำให้ส่งผลให้มีความคิดเห็นที่ต่างกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามแนวทางของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติมา ปาลกะเชนทร์ (2556) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนมคือ อายุ การศึกษา รายได้ สถานภาพครอบครัว การรับรู้ข่าวสาร การเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และการอบรมเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05*

3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .30 ทั้งนี้เนื่องจากระดับการศึกษาไม่มีผลต่อประชาชนต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน ถึงแม้ว่าระดับการศึกษาของประชาชนแต่ละคนนั้นแตกต่างกันก็สามารถรับรู้และเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเป็นอย่างดี และสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์ป่าชุมชนได้อย่างเต็มที่ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรวพรรณ เจริญวัย (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมวิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลบ้านแม่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อปี และตำแหน่งหรือหน้าที่ในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี และตำแหน่งหรือหน้าที่ในหมู่บ้าน/ชุมชน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

4) ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .77 ทั้งนี้เนื่องจากสถานภาพต่างกัน ไม่มีผลต่อประชาชนต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน ถึงแม้ว่าสถานภาพต่างกัน เพราะมีความรู้เข้าใจในการอนุรักษ์ป่าชุมชน และสามารถ และความต้องการในการที่จะอนุรักษ์ป่าชุมชนไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างเต็มที่ จึงไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติมา ปาลกะเชนทร์ (2556) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนมคือ อายุ การศึกษา รายได้ สถานภาพครอบครัว การรับรู้ข่าวสาร การเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และการอบรมเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

5) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .51 ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน ไม่ได้ส่งผลต่อประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ถึงแม้ว่าจะมีอาชีพต่างกัน เพราะไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนนั้น และสามารถแสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์ป่าชุมชนได้อย่างเต็มที่ และยอมรับความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนไปในทิศทางเดียวกัน จึงสอดคล้องกับ แพรวพรรณ เจริญวัย (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมวิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลบ้านแม่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อปี และตำแหน่งหรือหน้าที่ในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย ต่อปี และตำแหน่งหรือหน้าที่ในหมู่บ้าน/ชุมชน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

แนวทางส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า บ้านหนองบัว อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 1) ควรส่งเสริมการจัดให้มีกิจกรรมการปลูกป่า และให้ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรด้วยตัวเอง ให้กับประชาชนเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างป่ากับชุมชน 2) ควรมีการจัดสรรการใช้พื้นที่จัดตั้งโครงการภายในชุมชน ในด้านที่อยู่อาศัยของชุมชนพื้นที่ทำกิน พื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่อนุรักษ์อย่างเป็นสัดส่วนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี ป้องกันการลุกล้ำพื้นที่ป่า รักษาสภาพตามแนวป่าในสมบูรณ์เช่นเดิม 3) ควรมีการระดมกำลังประชาชนในชุมชนลงมือช่วยกันทำแนวเขตพื้นที่ป่าอย่างชัดเจน 4) ควรมีการสร้างศูนย์การเรียนรู้การจัดการป่าชุมชนเพื่อการศึกษาและพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความอุดมสมบูรณ์

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย “การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” สามารถอธิบายเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย “การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยรวม พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่ของบ้านหนองบัว ที่ผ่านในด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชนยังไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งในการที่ให้ความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้จำมีแค่มีเฉพาะผู้นำชุมชน แกนนำภาคประชาชน และประชาชนบางกลุ่มในหมู่บ้านเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการกิจกรรมต่าง หรือนโยบายโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ผ่านมายังในการตอบรับและความสนใจที่ค่อนข้างน้อยมาก จึงทำให้ข้อมูลที่ทางบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ ที่ได้รับ และนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องการนำมาเป็นแนวทางในการการพัฒนาท้องถิ่นไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงความต้องการและปัญหาของประชาชนในพื้นที่อย่างตรงจุดและอาจยังไม่ใช่ประเด็นปัญหาความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ด้านนโยบายสาธารณะ ด้านจิตสาธารณะ และด้านเศรษฐกิจพอเพียง และในเรื่องของการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ต้องอาศัยการส่งเสริมและพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการอนุรักษ์ป่าชุมชน นั่นก็คือ หลักสัมมปปธาน 4 ได้แก่ ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวังรักษาป่า มีแนวทางการป้องกันและพร้อมกับแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทำลายป่าชุมชน) ด้านปหานปธาน (มีกระบวนการดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างสม่ำเสมอ การแก้ไขปัญหาป่า พร้อมกับการส่งเสริมให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน) และด้านภาวนาปธาน (กระบวนการจัดการป่า) ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้นำในพื้นที่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ รวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทางภาครัฐเข้ามาส่งเสริมและพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และมีความก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพสืบไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรพิจารณาทบทวนมาตรการ หรือนโยบายด้านป่าไม้เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมในระดับพื้นที่ ถึงแม้ว่าการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อยู่ในระดับที่มาก แต่ยังมีในด้านที่ต้องพัฒนาและเน้นย้ำที่มากขึ้น คือ ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ที่ควรเน้นย้ำและต้องปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น และต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดียิ่งขึ้น

1.2 ภาครัฐควรเข้าการสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานการจัดการ และเน้นย้ำ เพิ่มเติมในเรื่องกระบวนการจัดการป่า ตามหลักสัมมปปธาน 4 โดยเฉพาะในด้านภาวนาปธาน (กระบวนการจัดการป่า) ซึ่งยังขาดกระบวนการขั้นตอนที่ยังคงต้องเพิ่มเติมและพัฒนา ตามแนวทางในเขตพื้นที่ป่าให้มีความชัดเจน ถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริงในทุกพื้นที่ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ภาครัฐการทบทวน ศึกษาข้อมูลการจัดการอนุรักษ์ป่าชุมชน กำหนดเป็นนโยบาย และแนวทางขั้นตอนการจัดการอย่างเป็นระบบ พร้อมส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นที่ ให้เกิดความรักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างยั่งยืนสืบไป

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อพัฒนาให้ประชาชนและหน่วยงานของราชการในทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชุมชนมากขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางในการจัดการปัญหาการอนุรักษ์ป่าชุมชน

2.2 ควรศึกษาแนวทางของหลักสัมมปปธาน 4 ในด้านภาวนาปธาน (กระบวนการจัดการป่า) มาประยุกต์ใช้การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมชลประทาน. (2561). การขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในเขตพื้นที่ป่าไม้. สืบค้น 5 มกราคม 2565. จาก http://person.rid.go.th/recheck6062/uploadfolder/1567764419376_NEW_WORKMANUAL.pdf.
- ฐิติมา ปาลกะเชนทร์. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม).
- บ้านเมืองปบก้อง. (2563). ป่าชุมชนคงทำเลตอนใหญ่ ป่าผืนสุดท้ายของร้อยเอ็ด. สืบค้น 2 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.banmuang.co.th/news/region/205746>.
- พระครูพิจิตรวรเวท (มานัส มารยาท) และ พระมหาสุเมธ สมานิต. (2565). การประยุกต์ใช้หลักสัมมปปธานเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(1). 13-27.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2537). คนไทยกับป่า. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.
- พิสมัย วงศ์จำปา และ พระมหาศิวกร ปญญาวิโร. (2561). การเสริมสร้างสมรรถนะในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนในลุ่มน้ำอิง จังหวัดพะเยา-เชียงราย (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แพรวพรรณ เจริญวัย. (2560). การส่งเสริมวิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลบ้านแม่ อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- วรารณ ปันสุรัตน์. (2560). การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด. (2565). สถิติประชากรจังหวัดร้อยเอ็ด. สืบค้น 19 เมษายน 2565. จาก <https://www.roiet.go.th/upload/file/20210621140741File.pdf>.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed.). New York: Harper and Row.

